

Nasjonale rettsavgjørelser

Rt. 1994 s. 1244 (HR-1994-98-A)	18
Rt. 2000 s. 1811 (HR-2000-49-B)	17
Rt. 2015 s. 93 (HR-2015-206-A)	38, 103, 104, 260
Rt. 2015 s. 193 (HR-2015-342-A)	35
Rt. 2015 s. 1388 (HR-2015-2524-P)	35
HR-2016-2554-P	31
HR-2017-1127-U	117, 118, 208
HR-2017-2428-A	35
HR-2018-2096-A	35
HR-2019-2048-A	27, 48, 120, 137
HR-2019-2286-A	260
HR-2020-1201-A	37
HR-2020-1713-U	88
HR-2020-2136-A	48, 88, 96, 144, 151, 152, 153
HR-2020-2137-A	144, 151, 152
HR-2021-1155-A	48, 88, 144, 151, 152, 312
HR-2021-1348-U	144, 151
HR-2022-401-A	44
HR-2023-2432-A	41
HR-2024-551-S	96, 144, 147, 148, 153
HR-2024-775-A	47, 102, 159, 194, 199, 200, 201, 203
LB-2016-111749-2 (Borgarting)	132, 207, 208
LB-2018-30671 (Borgarting)	55
LB-2019-113010 (Borgarting)	138
LB-2023-3047-2 (Borgarting)	48
LB-2023-4761 (Borgarting)	49
LB-2023-21398 (Borgarting)	49, 100, 138
LE-2022-95459 (Eidsivating)	255
LE-2023-20224 (Eidsivating)	48
LE-2023-28474 (Eidsivating)	48, 159
LE-2023-30990 (Eidsivating)	48, 88
LE-2023-33193 (Eidsivating)	48, 88
LG-2019-161767 (Frostating)	88
TOSLO-2011-188627-24 (Oslo tingrett)	132
TOSLO-2015-107496-3 (Oslo tingrett)	132, 207
TOSLO-2023-120011-2 (Oslo tingrett)	209
Rettsforlik mellom Justis- og beredskapsdepartementet og Gro Anita Flaen Sakstad (08.05.2020). https://www.advokatbladet.no/files/2020/05/08/ Rettsforlik_Isolasjon.pdf	185

Høringsnotater og -uttalelser

- Helsedirektoratet (2023). *Høringssvar til forslag om endring i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven (fellesskap, utelukkelse og tvangsmidler i fengsel)*, 2023.
- Helsedirektoratet (2023). *Kommunale helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel*. [Høringsutkast], 02.03.2023. <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/kommunale-helse-og-omsorgstjenester-til-innsatte-i-fengsel>.
- Justis- og beredskapsdepartementet (2023). *Forslag til endringer i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven (fellesskap, utelukkelse og tvangsmidler i fengsel)*. [Høringsnotat],
- Justis- og beredskapsdepartementet (2024). *Høring av enpersonsutredning om norsk lovregulering av adgangen til å kreve erstatning for menneskerettskrenkelser*. [Høringsnotat]
- Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter KRUS (2019). *Svar på høring om forslag til endring i straffegjennomføringsloven (bruk av spyttette etc.)*
- Norges institusjon for menneskerettigheter (2023) *Høringsuttalelse – forslag til endringer i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven*.
- Sivilombudsmannen (2019). *Sivilombudsmannens høringsuttalelse om forslag til endringer i straffegjennomføringsloven (bruk av spyttette mv.)*
- Sivilombudet (2023). *Sivilombudets høringsuttalelse om endringer i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven (fellesskap, utelukkelse og tvangsmidler i fengsel)*. 16.06.2023.

Sivilombudets uttalelser og årsmeldinger

- SOM-2007-2439. *Ansvar for politiets maktbruk i forbindelse med pågripelser – særlig knyttet til bruken av mageleie*. [Lest på Lovdata].
- SOM-2011-225. *Undersøkelse av tilsynsrådsordningen i kriminalomsorgen*, 19.03.2013. [Lest på Lovdata].
- SOM-2012-1794. *Avslag på søknad om besøkstillatelse i fengsel – vurdering av hensynet til barnets beste og ulike kontrolltiltak*. 22.10.2013. [Lest på lovdata].
- SOM-2017-3065. *Hensynet til barnets beste ved søknad om overføring til fengsel med lavere sikkerhetsnivå*. 20.02.2018. [Lest på lovdata].
- SOM-2021-244. *Eget tiltak – kriminalomsorgens kontroll av innsattes telefonsamtaler – ringekostnader*. 21.12.2021. [Lest på lovdata].
- SOM-2023-647. *Bruk av medisinsk cannabis på utenlandsk resept i fengsel*. 12.09.2023. [Lest på Lovdata].

SOMB-2008-55. Sivilombudsmannens årsmelding for 2008, Dokument nr. 4 (2008-2009)

Sivilombudsmannens årsmelding for 2009, Dokument nr. 4 (2009-2010).

Sivilombudets forebyggingsenhet

Sivilombudsmannen (2015a). *Besøksrapport Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten* 11. februar og 22. april 2015.

Sivilombudsmannen (2015b). *Besøksrapport Kongsvinger fengsel* 25.–27. august 2015.

Sivilombudsmannen (2016a). *Kvinner i fengsel. En temarapport om kvinners soningsforhold i Norge.*

Sivilombudsmannen (2016b). *Besøksrapport Telemark fengsel, Kragerø avdeling* 1–3 november 2016.

Sivilombudsmannen (2016c). *Besøksrapport Norgerhaven fengsel* 19.–22. september 2016.

Sivilombudsmannen (2017a) *Besøksrapport Ullersmo fengsel, ungdomsenhet øst* 7.–8. februar 2017.

Sivilombudsmannen (2017b) *Besøksrapport Ila fengsel og forvaringsanstalt* 6.–9. mars 2017.

Sivilombudsmannen (2019a) *Særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler.* Dokument 4:3 (2018/19).

Sivilombudsmannen (2019b). *Besøksrapport Oslo fengsel* 19.–22. november 2018.

Sivilombudsmannen (2020). *Bruk av sikkerhetsseng i Norske fengsler. Temarapport* 2020.

Sivilombudet (2023a). *Selv mord og selvmordsforsøk i fengsel. En undersøkelse under OPCAT-mandatet.*

Sivilombudet (2023b). *Besøksrapport nr. 75. Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt og Ullersmo fengsel, avdeling Zulu øst.*

Sivilombudet (2023c). *Besøksrapport nr. 77. Halden fengsel* 17.–19. oktober 2023.

Sivilombudet (2024). *Barn i Eidsberg fengsel.*

Avgjørelser og uttalelser fra Diskrimineringsnemnda

DIN-2018-337. *Uttalelse fra Diskrimineringsnemnda*, 29.04.2019. [Lest på Lovdata].

DIN-2019-110. *Uttalelse fra Diskrimineringsnemnda*, 05.03.2020. [Lest på Lovdata].

- DIN-2019-114. *Vedtak fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda*, 09.06.2020.
[Lest på Lovdata].
- DIN-2019-232. *Uttalelse fra Likestillings- og diskrimineringsnemnda*, 25.05.2020.
[Lest på Lovdata].
- DIN-2021-258. *Vedtak fra Diskrimineringsnemnda*, 17.11.2021. [Lest på Lovdata].
- DIN-2022-265. *Vedtak fra Diskrimineringsnemnda*, 23.02.2023. [Lest på Lovdata].

Uttalelser fra Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)

- LDO 08/1718. *Soningsforhold var i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (2)*.09.03.2010.
- LDO 09/1909. *Soningsforhold var i strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven*. 14.12.2010.
- LDO 14/825. *Kvinnelige innsatte ble diskriminert*. 25.03.2015.
- LDO 15/2355. *Ikke diskriminering å tilbakeholde avisutklipp med symbol knyttet til ISIL*, 10.05.2016.
- LDO 16/1652. *Kvinnelige innsatte ved fengsel diskriminert på grunn av kjønn*, 23.01.2017.

Konvensjoner

BK	<i>FNs konvensjon om barns rettigheter</i> , 20.11.1989 [Norsk oversettelse].
CRPD	<i>Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne</i> , 13.12.2006 [Norsk oversettelse].
Valgfri protokoll til CRPD	<i>Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities</i> , 13.12.2006.
Den europeiske torturkonvensjonen	<i>Europeisk konvensjon om forebygging av tortur og umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff</i> . 26.11.1987. [Norsk oversettelse]

EMK	<i>Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter</i> , 04.11.1950 [Norsk oversettelse].
Protokoll nr. 6 til EMK	<i>Om avskaffelse av dødsstraffen</i> , 28.04.1983 [Norsk oversettelse].
Protokoll nr. 13 til EMK	<i>Om avskaffelse av dødsstraff under enhver omstendighet</i> , 03.05.2002 [Norsk oversettelse].
FNs torturkonvensjon	<i>Konvensjon om tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff</i> . 10.12.1984. [Norsk oversettelse]
Valgfri protokoll til FNs Torturkonvensjon	<i>Valgfri protokoll til FNs konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff</i> . 04.02.2003.
ILO-konvensjonen nr. 169	<i>Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater</i> , 27.06.1989 [Norsk oversettelse].
Inter-American Convention on the Protecting the Human Rights of Older Persons	<i>Inter-American Convention on the Protecting the Human Rights of Older Persons</i> .
KDK	<i>Konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner</i> , 18.12.1979 [Norsk oversettelse].
Valgfri protokoll til KDK	<i>Valgfri protokoll til FNs konvensjon om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner</i> , 6.10.1999 [Norsk oversettelse].
Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Older Persons in Africa	<i>Protocol to the African Charter on Human and People's Rights on the Rights of Older Persons in Africa</i> . 31.01.2016.

RDK	<i>Konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering</i> , 21.12.1965 [Norsk oversettelse].
SP	<i>Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter</i> , 16.12.1966 [Norsk oversettelse].
Valgfri protokoll til SP	<i>Valgfri protokoll til den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter</i> , 16.12.1966 [Norsk oversettelse].
Verdenserklæringen	<i>FNs verdenserklæring om menneskerettigheter</i> , 10.12.1948 [Norsk oversettelse].
Wien-konvensjonen	<i>Wien-konvensjonen om diplomatisk samkvem</i> , 18.04.1961 [Norsk oversettelse].
ØSK	<i>Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter</i> , 16.12.1966 [Norsk oversettelse].

Avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)

A. mot Norge	Case of A. v. Norway, no. 28070/06, 09.04.2009.....	104
A.B. mot Russland	Case of A.B. v. Russia 2010. no. 1439/06, 14.10.2010 .	120, 128
Aggerholm mot Danmark	Case of Aggerholm v. Denmark. 45439/18, 15.09.2020	172, 184, 185, 276, 277
Ali Güneş mot Tyrkia	Case of Ali Güneş v. Turkey. no. 9829/07, 10.04.12 .	174, 175
A.T. mot Estland	Case of A.T. v. Estonia, no. 23183/15, 13.11.2018	99, 164, 172
A.T. mot Estland nr. 2	Case of A.T. v. Estonia (No. 2), no. 70465/14), 13.11.2018	117
Babar Ahmad og andre mot Storbritannia	Case of Babar Ahmad and others v. The United Kingdom, no. 24027/07, 11949/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 og 67354/09, 10.04.2012	117, 120, 126, 127, 141, 182
Bensaid mot Storbritannia	Case of Bensaid v. The United Kingdom, no. 44599/98, 06.02.2001.	99, 104, 107, 134
Blokhin mot Russland	Case of Blokhin v. Russia, no. 47152/06, 23.03.2016.	264, 265
Bouyid mot Belgia	Case of Bouyid v. Belgium, no. 23380/09, 28.09.2015 .	65, 97, 146, 158, 188, 267
Bubbins mot Storbritannia	Case of Bubbins v. Great Britain, no. 50196/99, 17.03.2005	63
Budimir mot Kroatia	Case of Budimir v. Croatia, no. 44691/14, 16.12.2021. . .	103, 104
Campbell mot Storbritannia	Case of Campbell v. The United Kingdom, no. 13590/88, 25.03.1992	210
Centre for legal resources on behalf of Valentin Câmpeanu mot Romania	Case of Centre for legal resources on behalf of Valentin Câmpeanu v. Romania, no. 47848/08, 17.07.2014	53, 54
Cînta mot Romania	Case of Cînta v. Romania, no. 3891/19, 18.02.2020	214
Correia De Matos mot Portugal	Case of Correia De Matos v. Portugal, no. 56402/12, 04.04.2018.	46
Çoşelav mot Tyrkia	Case of Coselav v. Turkey, no. 1413/07, 09.10.2012 . . .	58, 61
Ćwik mot Polen	Case of Cwik v. Poland, nr. 31454/10, 05.11.2020	93
Davison mot Storbritannia	Case of Davison v. The United Kingdom, no. 52990/08, 02.03.2010 (avvist klage).....	196
Dejneke mot Polen	Case of Dejneke v. Poland, no. 9635/13, 01.06.2017 . .	143, 154
Doerga mot Nederland	Case of Doerga v. The Netherlands, no. 50210/99, 27.04.2004	198
Domenichini mot Italia	Case of Domenichini v. Italy, no. 15943/90, 15.11.1996	111
D.R. og andre mot Norge	Case of D.R. and others v. Norway, no. 63307/17 og 38105/19, 12.09.2023	37

Dudgeon mot Storbritannia Case of Dudgeon v. The United Kingdom, no. 7525/76, 22.10.1981	104, 113
Dybeku mot Italia Case of Dybeku v. Italy, no. 41153/06, 18.12.2007	83
Dzieciak mot Polen Case of Dzieciak v. Poland, no. 77766/01, 09.12.2008	57
E.B. mot Frankrike Case of E.B v. France, no. 43546/02, 22.01.2008.	231
Ēcis mot Latvia Case of Ēcis v. Latvia, no. 12879/09, 10.01.2019 ...	221, 222, 223, 229
El Shennawy mot Frankrike Affaire El Shennawy v. France, no. 51246/08, 20.01.2011.	151
El-Asmar mot Danmark Case of El-Asmar v. Denmark, no. 27753/19, 03.10.2023	97, 98, 161, 176, 177
El-Masri mot Den tidligere jugoslaviske republikken Makedonia Case of El-Masri v.	179
Emonet og andre mot Sveits Case of Emonet and others v. Switzerland, no. 39051/03, 13.12.2007.	107
Enea mot Italia Case of Enea v. Italy, no. 74912/01, 17. September 2009	198
Erdem mot Tyskland Case of Erdem v. Germany, no. 38321/97, 05.07.2001..	208
Erlich og Kastro mot Romania Affaire Erlich et Kastro c. Roumanie, no. 23735/16 23740/16, 09.06.2020	237
Eweida og andre mot Storbritannia Case of Eweida and others v. The United Kingdom, no. 48420/10, 59842/10, 51671/10, 36516/10, 15.01.2013.	235
Fenech mot Malta Case of Fenech v. Malta, no. 1909/20, 01.03.2022 ..	117, 129, 140
Filiz Uyan mot Tyrkia Case of Filiz Uyan v. Turkey, no. 7496/03, 08.01.2009.	170, 171
Flaminzeanu mot Romania Affaire Flaminzeanu c. Roumanie, no. 56664/08, 12.07.2011	275
Frérot mot Frankrike Case of Frérot v. France, no. 70204/01, 12.06.2007 ...	146, 147, 148, 149
G. mot Frankrike Case of G. v. France, no. 27244/09, 23.02.2012.	73
Gaughran mot Storbritannia Case of Gaughran v. The United Kingdom, nr. 45245/15, 13.02.2020	46
Giuliani og Gaggio mot Italia Case of Giuliani and Gaggio v. Italy, no. 23458/02, 24.03.2011	53, 63
Golder mot Storbritannia Case of Golder v. The United Kingdom, nr. 4451/70, 21.02.1975.	104, 197
Goriunov mot Moldova Case of Goriunov v. Moldova, no. 14466/12, 29.05.2018	169
Gäfgen mot Tyskland Case of Gäfgen v. Germany, no. 22978/05, 01.06.2010	95, 96
Hansen mot Norge Case of Hansen v. Norway, no. 48852/17, 29.05.2018.	36, 208
Henaf mot Frankrike Case of Henaf v. France, no. 65436/01, 27.11.2003 .	95, 162, 168, 170

Husayn mot Polen	Case of Husayn v. Poland, no. 7511/13, 24.07.2014	89, 91, 93, 94, 146, 162
Ilascu og andre mot Moldova og Russland	Case of Ilascu and others v. Moldova and Russia, no. 48787/99, 08.07.2004	94, 125, 126
Ilgar Mammadov mot Aserbajdsjan	Case of Ilgar Mammadov v. Azerbaijan, no. 15172/13, 29.05.2019	37
Iorga og andre mot Romania	Case of Iorga and others v. Romania no. 26246/05, 25.01.2011	65
Irland mot Storbritannia	Case of Ireland v. The United Kingdom, no. 5310/71, 18.01.1978	179
Iwanczuk mot Polen	Case of Iwanczuk v. Poland, no. 25196/94, 15.11.2001	96, 146, 150
Jakóbski mot Polen	Case of Jakóbski v. Poland, no. 18429/06, 07.12.2010	214, 226, 235, 236, 237
Jasinskis mot Latvia	Case of Jasinskis v. Latvia, no. 45744/08, 21.12.2010	56
Jeanty mot Belgia	Affaire Jeanty c. Belgique, no. 82284/17, 31.03.2020	53, 62, 65, 129
Julin mot Estland	Case of Julin v. Estonia, no. 16563/08, 40841/08, 8192/10 og 18656/10, 29.05.2012	185
Kakoulli mot Tyrkia	Case of Kakoulli v. Turkey, no. 38595/97, 22.11.2005	63
Karykowski mot Polen	Case of Karykowski v. Poland, no. 653/12, 12.01.2016	148
Kats og andre mot Ukraina	Case of Kats and others v. Ukraine, no. 29971/04, 18.12.2008	56
Keenan mot Storbritannia	Case of Keenan v. The United Kingdom, no. 27229/95, 03.04.2001	54, 59
K.F. og andre mot Norge	Case of K.F. and others v. Norway, no. 39769/17 and five others, 12.09.2023	37
Khamtokhu og Aksenchik mot Russland	Case of Khamtokhu and Aksenchik v. Russia, no. 60367/08, 961/11, 24.01.2017	221
Khlaifia og andre mot Italia	Case of Khlaifia and Others v. Italy, no. 16483/12, 15.12.2016	90, 125
Khodorkovskiy og Lebedev mot Russland	Case of Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia, no. 11082/06 og 13772/05, 25.07.2013	104, 105
Kitanovski mot Den tidligere jugoslaviske republikk Makedonia	Case of «The former Yugoslav republic of Macedonia», no. 15191/12, 22.01.2015	63
Klass og andre mot Tyskland	Case of Klass and others v. Germany, no. 5029/71, 06.09.1978	103
Kleuver mot Norge	Case of Kleuver v. Norway, no. 45837/99, 30.04.2002	173, 174
Korneykova og Korneykov mot Ukraina	Case of Korneykova and Korneykov v. Ukraine, no. 56660/12, 24.03.2016	286, 290
Kruslin mot Frankrike	Case of Kruslin v. France, no. 11801/85, 24.04.1990	110, 111, 198
Kudla mot Polen	Case of Kudla v. Poland, no 30210/96, 26.10.2000	162, 298

Lapunov mot Russland Case of Lapunov v. Russia, no. 28834/19, 12.09.2023	231
Liberty og andre mot Storbritannia Case of Liberty and others v. The United Kingdom, no. 58243/00, 01.07.2008	104
Luca mot Moldova Case of Luca v. The Republic of Moldova, no. 55351/17, 17.10.2023	93
Makaratzis mot Hellas Case of Makaratzis v. Greece, no. 50385/99, 20.12.2004	53
Mamchur mot Ukraina Case of Mamchur v. Ukraine, no. 10383/09, 16.07.2015	214
McFeeley og andre mot Storbritannia Case of McFeeley and others v. United Kingdom, no 8317/78, 15.05.1980	134
McGlinchey mot Storbritannia Case of McGlinchey v. The United Kingdom, no. 50390/99, 29.04.2003	69, 298
Meier mot Sveits Case of Meier v. Switzerland, no. 10109/14, 09.02.2016	30, 295
Messina mot Italia nr. 2 Case of messina v. Italy (No. 2), no. 25498/94, 28.09.2000	104, 106, 125
Milka mot Polen Case of Milka v. Poland, nr. 14322/12, 15.09.2015	155
Moiseyev mot Russland Case of Moiseyev v. Russia, no. 62936/00, 09.10.2008	114
Mouisel mot Frankrike Case of Mouisel v. France, no. 67263/01, 14.11.2002	171
M.S. mot Storbritannia Case of M.S. v. The United Kingdom, no. 24527/08, 03.05.2012	73
Munjaz mot Storbritannia Case of Munjaz v. The United Kingdom, no. 2913/06, 17.07.2012	104, 111, 134
Murray mot Nederland Case of Murray v. the Netherland, no. 10511/10, 26.04.2016	46
Muršić mot Kroatia Case of Muršić v. Croatia, no. 7334/13, 20.10.2016	31, 89, 162, 312
Mustafayev mot Aserbajdsjan Case of Mustafayev v. Azerbaijan 2017, no. 47095/09, 04.05.2017	56
Nachova og andre mot Bulgaria Case of Nachove and others v. Bulgaria, no. 43577/78 and 43579/98, 06.07.2005	63
Nada mot Sveits Case of Nada v. Switzerland, no. 10593/08, 12.02.2012	104
Niedbala mot Polen Case of Niedbala v. Poland, no. 27915/95, 04.07.2000	111
Nusret Kaya og andre mot Tyrkia Case of Nusret Kaya and others v. Turkey, no. 43750/06, 43752/06, 32054/08, 37753/08 og 60915/08, 22.04.2014	112
Okhrimenko mot Ukraina Case of Okhrimenko v. Ukraine, no. 53896/07, 15.10.2009	171
Onoufriou mot Kypros Case of Onoufriou v. Cyprus, no. 24407/04, 07.01.2010	198
Oršuš og andre mot Kroatia Case of Oršuš and others v. Croatia, no. 15766/03, 16.03.2010	214

Osman mot Storbritannia Case of Osman v. The United Kingdom, no. 23452/94, 28.10.1998	53
Öcalan mot Tyrkia Case of Öcalan v. Turkey, no. 46221/99, 12.05.2005 . 120, 125, 128, 131	
Öcalan mot Tyrkia nr. 2 Case of Öcalan v. Turkey (No. 2). No. 24069/03, 197/04 og 10464/07, 18.03.2014	131, 132, 205, 206
Paladi mot Moldova Case of Paladi v. Moldova, no. 39806/05, 10.03.2009 . . 69, 298	
Papon mot Frankrike nr. 1 Case of Papon v. France, no. 64666/01, 07.06.2001 (avvist klage)	292, 298
Paradiso og Campanelli mot Italia Case og Paradiso and Campanelli v. Italy, no. 25358/12, 24.01.2017	107
Paul og Audrey Edwards mot Storbritannia Case of Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom, no. 46477/99, 14.03.2002	65
Peck mot Storbritannia Case of Peck v. The United Kingdom, no. 44647/98, 28.01.2003	104
Peers mot Hellas Case of Peers v. Hellas, no. 28524/95, 19.04.2001.....	125
Petrov mot Bulgaria Case of Petrov v. Bulgaria, no. 15197/02, 22.05.2008 . . 207, 210	
Piechowicz mot Polen Case of Piechowicz v. Poland, no. 20071/07, 17.04.2012	115, 126, 128, 148
Ploski mot Polen Case of Ploski v. Polen, ...	114
Price mot Storbritannia Case of Price v. United Kingdom, no. 33394/96, 10.07.2001.....	274
Ramirez Sanchez mot Frankrike Case of Ramirez Sanchez v. France, no. 59450/00, 04.07.2006	117, 125, 126, 127, 130
Rangelov mot Tyskland Case og Rangelov v. Germany, no. 5123/07, 22.03.2012	242
Raninen mot Finland Case of Raninen v. Finland, no. 20972/92, 16.12.1997 . . 99, 162, 168	
Renolde mot Frankrike Case of Renolde v. France, no. 5608/05, 16.10.2008 . 54, 55, 59, 60, 61, 69, 129	
Rohde mot Danmark Case of Rohde v. Denmark, no. 69332/01, 21.07.2005 . . 72, 117, 125, 127, 130, 131	
Rooman mot Belgia Case of Rooman v. Belgium, no. 18052/11, 31.01.2019.	73
Roth mot Tyskland Case of Roth v. Germany, no. 6780/18 og 30776/18, 22.10.2020	125, 146, 147, 148
Sapožkovs mot Latvia Case of Sapožkovs v. Latvia, no. 8550/03, 11.02.2014 . 188	
S.F. mot Sveits Affaire S.F c. Suisse, no. 23405/16, 30.06.2020	53, 59, 62
Shlykov og andre mot Russland Case of Shlykov and others v. Russia, no. 78638/11; 6086/14; 11402/17; 82420/17, 19.01.2021	163, 168, 169, 170
Silver og andre mot Storbritannia Case og Silver and others v. The United Kingdom, no. 5947/72; 6205/73; 7052/75; 7061/75; 7107/75; 713/75; 7136/75, 25.03.1983	110, 111, 113, 114, 197

Simeonovi mot Bulgaria Case of Simeonovi v. Bulgaria, no. 21980/04, 12.05.2017.	95, 128
Stawomir Musiał mot Polen Case of Sławomir Musiał v. Poland, no. 28300/06, 20.01.2009	274
S.S. og J.H. mot Norge Case of S.S and J.H v. Norway, no. 15784/19, 12.09.2023	37
Strand Lobben og andre mot Norge Case of Strand Lobben and others v. Norway, no. 37283/13, 10.09.2019	37
Sunday Times mot Storbritannia Case of Sunday Times v. The United Kingdom, no. 6538/74, 26.04.1979	110
Syrianos mot Hellas Affaire Syrianos c. Grèce, no. 49529/12, 07.10.2021.	155
Tali mot Estland Case of Tali v. Estonia, no. 66393/10, 13.02.14 161, 163, 174, 175, 177, 188, 191	
Tekin Yildiz mot Tyrkia Affaire Tekin Yildiz v. Turkey, no. 22913/04, 10.11.2005	81
Tunikova og andre mot Russland Case of Tunikova and others v. Russia, no. 55974/16, 53118/17, 27484/18, 28011/19, 14.12.2021	93
TV Vest AS og Rogaland Pensjonistpart mot Norge Case of TV Vest AS and Rogaland Pensjonistparti v. Norway, no. 21132/05, 11.12.2008	113, 114
Valašinas mot Litauen Case of Valašinas v. Lithuania, no. 44558/98, 24.07.2001	125, 150, 151
Van der Ven mot Nederland Case of Van der Ven v. The Netherlands, no. 50901/99, 04.02.2003	89, 105, 115, 125, 128, 148, 150
V.I. mot Republikken Moldova Case of V.I. v. The Republic of Moldova, no. 38963/18, 26.03.2024	239
Vool og Toomik mot Estland Case of Vool and Toomik v. Estonia, no. 7613/18, 12222/18, 29.03.2022	214
Wainwright mot Storbritannia Case of Wainwright v. The United Kingdom, no. 12350/04, 26.09.2006	154, 205
Wenerski mot Polen Case of Wenerski v. Poland, no. 44369/02, 20.01.2009 ..	72
Wenerski mot Polen nr. 2 Case of Wenerski v. Poland, no. 38719/09, 24.07.2012	72
Winterstein og andre mot Frankrike Case of Winterstein and others v. France, no. 27013/07, 17.10.2013	103, 104
X mot Tyrkia Case of x v. Turkey, no. 24626/09, 09.10.2012	125, 233
Zherdev mot Ukraina Case of Zherdev v. Ukraine, no. 34015/07, 27.04.2017. .	168

Menneskerettslige anbefalinger

Bangkokreglene	United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for <i>Women Offenders</i> . 21.12.2010. (The Bangkok Rules).
Beijingreglene	United Nations Standard Minimum Rules for the <i>Administration of Juvenile Justice</i> . 29.11.1985. (The Beijing Rules).
De europeiske fengselsreglene (EFR)	Recommendation <i>Rec(2006)2-rev of the Committee of Ministers to member States on the European Prison Rules</i> . 1.06.2020. (The European Prison Rules).
Havannareglene	United Nations Rules for the Protection of <i>Juveniles Deprived of their Liberty</i> . 14.12.1990. (Havana Rules).
Mandelareglene	The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. 17.12.2015. (Mandela Rules).
Yogyakartaprinsippene	The <i>Yogyakarta Principles. Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity</i> . March 2007.
Yogyakartaprinsippene plus 10	The <i>Yogyakarta Principles. Additional principles and state obligations on the application to sexual orientation, gender identity, gender expression and sex characteristics to complement the Yogyakarta principles</i> . 10.11.2017.

Kommentarer til menneskerettslige anbefalinger

Kommentarer til Bangkokreglene (2011). *Resolution adopted by the General Assembly on 21 December 2010 A/RES/65/229*. 16.03.2011.